

40

EL TRESOR DE BENASAIT

Maria Josepa Payà

Il·lustracions de Jesús Huguet

LA BICICLETA
NEGRA

1. RAMON

l'hortet es podia arribar per la carretera, però Toni preferia anar-hi pel camí del llavador. La costera que baixava des del poble fins allí era tan forta que el xiquet havia d'anar frenant la roda de darrere perquè, si ho feia amb la de davant, podia bolcar la bicicleta.

Una vegada passat el llavador el camí era quasi pla i donava gust anar pedalant entre els horts, alguns dels quals encara conservaven les tàpies i la porta que els feren els seus constructors quan Benasait era àrab, feia centenars d'anys. Toni pedalava lentament, gaudint del passeig i d'un grapat d'ametles verdes que duia a la butxaca.

Quan el xiquet va arribar a l'hortet, Ramon ja havia començat a regar: l'aigua avançava pels solcs i mullava la terra en passar. Ramon, amb l'aixada, anava obrint i tancant el pas entre els cavallons, fent que l'aigua passara de les cebes a les tomaques, i de les tomaques a les carabassetes i a les creïlles. Toni va seure en la paret del braçal i va estar jugant als vaixells, tirant palets i fulles en l'aigua per a seguir amb els ulls el seu viatge. Els improvisats barquets navegaven sèquia avall fins que entropessaven amb el tauló que Ramon

hi havia col·locat per a desviar el curs de l'aigua, i aleshores eren engolits pel corrent, a través de la comporta oberta, cap a dins de l'hort.

Toni va traure el mòbil per gravar un vídeo. Agafant l'aparell amb seguretat, per evitar que caiguera a l'aigua, el xiquet va gravar el viatge de les fulles. Deixava les fulles en la séquia i corria cap a la comporta per arribar abans i gravar-les en la caiguda, com si foren canoes caient per una cascada.

Ramon estava content i cantava una cançó antiga que parlava d'unes xicones i d'un riu. A Toni li va semblar que no la sabia molt bé, perquè de vegades només xiulava. De tant en tant, Ramon callava, per escoltar la música que feia l'aigua.

Quan el sol va començar a calfar, Toni es va llevar les espadenyes i va ficar els peus en l'aigua gelada de la séquia fins que quasi va perdre la sensibilitat en les cames; aleshores va eixir de la séquia i va començar a caminar pel regat, seguint el camí de l'aigua per la terra mentre s'afonava en el fang. En alguns llocs, allà on l'aigua s'embassava, els peus se li introduïen tant en la terra que quasi perdia l'equilibri. Toni va estar una estona caminant dins de l'aigua, sentint com el fang li acaritava els peus i se li ficava entre els dits.

–Veig que hui t'has llevat les sabates –digué Ramon amb sorna–. Vas aprenent.

Toni va arrufar les celles i els llavis com enfadat, però els ulls li brillaven alegres recordant una altra ocasió en què també va entrar a l'hortet acabat de regar, però sense llevar-se les espadenyes.

–Vinga –digué Ramon rient–, que la cara que vas posar quan vas traure el peu del fang i vas veure que la sabata s’ha-
via quedat dins... No sabies si riure o plorar!

–Però d’això fa molt de temps –va protestar Toni– i jo
era xicotet.

Ramon va entretancar els ulls pensatiu:

–No va ser l’estiu passat?

–No –digué Toni–. Va ser fa tres anys. Quan vinguérem
al poble.

–És veritat –va reconèixer Ramon–. Feia poc de temps
que éreu d’ací.

–I jo només tenia set anys.

–Tens raó. Tenies només set anys –va seguir Ramon–.
També tenies només... una sabata.

Ramon va esclatar a riure, i les rialles van ressonar pel
barranc i van arribar fins al riuet del fons. Eren tan contagi-
oses que Toni va acabar rient també.

A les deu en punt, i amb l’hortet ben regat, Ramon va
llevar el tauló de la séquia perquè l’aigua seguira el seu
camí fins als horts de més avall, on altres llauradors la
devien esperar. L’home es va eixugar la suor del front amb
un mocador i es va asseure a descansar damunt del muret
que delimitava l’hort. Toni no tenia molt clara l’edat del
seu veí Ramon. De vegades, quan estava cansat com ara,
es movia lentament com si tinguera por de trencar-se al-
gun os i es quedava pensatiu, amb les arrugues del front
ben marcades. En aquests moments a Toni li semblava
molt major. Però d’altres vegades, quan Ramon estava
content i el llançava enlaire com si fora de drap, fent-li

cosquerelles, a Toni li feia la impressió que era tan jove com son pare.

–Ramon –va preguntar Toni–, quants anys tens?

–Mira aquest per on ix! –va protestar divertit Ramon–, i tu, per què vols saber-ho?

–No. Per res. Tu ets major que mon pare, no? –va seguir preguntant Toni.

–Sí –va admetre Ramon–. Soc major que ton pare.

–Com de major?

–No molt –va contestar Ramon–. Encara tinc les primeres orelles.

Toni es va quedar per un moment desconcertat amb la resposta, però de seguida va reaccionar:

–Doncs clar. Les orelles no es canvien. El que es canvia són les dents.

Ramon va somriure.

–Vinga –va dir mentre s'alçava–. Menys xarrar, que se'ns farà hora de dinar. Dus el cabàs, xicot.

Toni li va acostar un cabàs d'espart que hi havia a la vora del camí i entre els dos van col·locar dins unes hortalisses que Ramon havia collit abans de regar: carabassetes, albergínies morades, un parell de lletugues i unes quantes tomàques. Ramon va ficar el cabàs i l'aixada en la caixa de darrere de la seua bicicleta, va assegurar-ho tot amb un cordell i emprengueren el camí de tornada.

La bicicleta de Ramon era negra i molt antiga. Tenia les rodes grans i primes, i no tenia cap marxa. La bici de Toni era de color blau i plata, amb les rodes grosses, tres plats i set pinyons. Van tornar pedalant junts. Toni estava molt

devanit de fer equip amb Ramon, i li agradava creuar-se amb altres llauradors, als qui saludava molt seriós alçant la barbata i dient alguna cosa així com «eeeeeh!» amb veu greu, tal com ells feien.

A Ramon li divertia la curiositat de Toni i consentia que el xiquet, quan no hi havia escola, l'acompanyara a l'hortet. Ramon li explicava coses sobre les plantes i els animals, i deixava que l'ajudara en algunes tasques senzilles.

Quan arribaren al llavador van baixar de les bicicletes i les van espentar del manillar costera amunt, perquè el pendent era massa fort per a muntar-lo pedalant.

2. PEPA

ant Ramon com Toni vivien a la part alta del poble, prop de l'església. La casa on vivien Ramon i la seua dona Pepa era per a Toni com un laberint en el qual cada dia descobria alguna cosa nova. La gran cuina, amb la llar i el rebost, era el centre de la casa. Passant pel quartet de la llenya s'arribava a la quadra i s'eixia al corral, ocupat per les gallines i els titots. Damunt de les quadres hi havia la pallissa i, encara més amunt, la cambra, amb tomaques esteses, rastres d'allis i melons penjats de les bigues. Però tant a Toni com als seus germans el que més els divertia era que de la cambra es podia passar, per una escala estreta, al terrat de dalt dels dormitoris, i després baixar per l'escala principal fins a arribar de nou a l'entrada de la casa.

Toni i la seua germana Carme passaven les hores explorant la casa i jugant a amagatalls. També el menut Josep els acompanyava de vegades, encara que els majors no sempre el volien darrere i davant.

–Pren –va dir Ramon a Toni quan arribaren a casa–, ara li dus a ta mare material per a fer un bon mullador per a

sopar. –I li va posar en una bossa una albergínia, una carabasseta i unes tomaques.

Toni va mirar les hortalisses amb resignació. A ell no li agradava massa la verdura, i haguera preferit un altre premi per ajudar en l'hort. Ja havia penjat la bossa al manillar de la bici per a anar-se'n a sa casa quan Pepa el va cridar des del llindar:

–Toni! –va dir alçant la veu sense necessitat (Pepa és un poc sorda)–, dis-li a ta mare que les magdalenes que hem fet aquest matí ja estan cuites, i que quan estiguen fredes li les acostaré.

Al xiquet se li il·luminà la cara. Magdalenes!, això sí que era una cosa bona de menjar, i no el mullador d'albergínia i carabasseta, per molt sana que fora la verdura.

–Jo me les enduré –va dir mentre deixava la bici a terra i corria dins de casa esquivant Pepa, que intentava parar-lo.

La dona va entrar darrere d'ell dient-li que no les tocara, que estaven calentes i encara no podien menjar-se, però Toni ni tan sols la va escoltar. La casa estava a fosques i Toni, que entrava des de la claredat del sol en el carrer, estava enlluernat i no veia quasi res, però no li calia veure: l'olor de les magdalenes el va guiar perfectament fins a la cuina de Pepa.

La cuina de Pepa. Allò eren paraules majors. Es tractava d'una estança molt ampla, amb una gran xemeneia en un extrem, una taula enorme de fusta i alguns escudellers amb perols, plats i pitxers. Tenia nevera i cuina de butà com la cuina de ca Toni, però tenia moltes altres coses que la feien diferent: un forn antic en la paret que donava al pati, un re-

bost sempre ple de menjar, manolls d'herbes seques penjant del sostre i, el que més agradava a Toni, una olor especial de cosa bona, una olor com de pa, canella i timó, tot alhora.

Toni es va parar enfront de la bancada de pedra, sobre la qual hi havia una llanda amb vint magdalenes perfectament arreglerades en quatre línies de cinc, o cinc línies de quatre. Eren gruixudetes, morenetes, amb el seu vestidet blanc de paper i una olor meravellosa. No ho va poder resistir. Abans que el seu cap pensara el que feia, les mans ja n'havien agafat una.

Quan Pepa va arribar a la cuina Toni en tenia la boca plena i els ulls tancats per a assaborir-la millor.

—Mira que llest! —va dir la dona entre l'enuig i el riure—. Te les endús posades?

Toni va balbotejar alguna cosa amb la boca plena.

—Deixa-ho —va dir Pepa—, no digues res, no t'ofegues.

La dona va col·locar les magdalenes amb cura dins d'una caixa de cartó, perquè no es xafaren, i Toni les va fixar darrere del seient de la bici. Després de donar les gràcies, i amb la bici carregada de menjar, va sortir satisfet cap a sa casa.